

General-pukovnik
VICKO ANTIĆ

Dejstva Korpusa narodne odbrane Jugoslavije na razbijanju kontrarevolucionarnih snaga u poslednjoj godini rata

Zadaci i rezultati borbe jedinica Korpusa narodne odbrane Jugoslavije (KNOJ-a) i organa Odeljenja za zaštitu naroda (Ozne) u periodu pripreme i izvođenja završnih operacija za konačno oslobođenje zemlje imaju, u celini uzev, strategijsku dimenziju, a sa stanovišta opšteg doprinosa slamanju fašizma — izuzetan vojnopolitički značaj. U tom kontekstu treba ocenjivati i konkretne rezultate borbe pojedinih jedinica KNOJ-a na oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji Jugoslavije u 1944. i 1945. godini, a i u prvim godinama nakon oslobođenja. Uporedo sa čišćenjem oslobođenih područja od neprijateljskih grupa, diverzanata i špijuna, jedinice KNOJ-a su često prihvatale i borbena dejstva širih razmera sa operativnim snagama neprijatelja na neoslobođenoj teritoriji, čime je omogućavano drugim našim jedinicama da izvršavaju svoje osnovne zadatke.

Mada su okupatorsko-kvislinške snage na jugoslovenskom ratištu bile u strategijskoj defanzivi znatno pre početka završnih operacija, one su raznim ofanzivnim akcijama i upornom odbranom pojedinih komunikacija, rejona i gradova pokušavale održati i sačuvati postojeće pozicije, računajući, između ostalog, i na faktor vreme, odnosno na mogući sukob unutar Antihitlerovske koalicije, čime bi se njihov položaj poboljšao. Pred početak završnih operacija, marta 1945. godine, ukupni efektivni kvislinških snaga na teritoriji Jugoslavije iznosili su oko 234.000 naoružana pripadnika, od

kojih je oko 204.000 bilo na neoslobođenoj teritoriji, a oko 30.000 na oslobođenoj. S obzirom na grupisanost, jačinu i ciljeve dejstva, izdvajale su se tri grupacije: ustaško-domobranske snage — na neoslobođenoj teritoriji, u ukupnoj jačini od oko 150.000 vojnika (15 operativnih divizija i 3 ustaška zdruga); četničke snage Draže Mihailovića i pripadnici Nedićevih i Ljotićevih formacija na neoslobođenoj teritoriji, ukupne jačine oko 40.000 ljudi, i oko 30.000 četnika i albanskih kvislinga-balista na oslobođenim područjima, u pozadini fronta (13.000 četnika i oko 15.000 balista). Na neoslobođenoj teritoriji Slovenije postojale su domobranske jedinice i tzv. Plava garda, koje su pokušavale da formiraju »Slovensku nacionalnu vojsku«, radi preuzimanja vlasti u Sloveniji nakon sloma Nemačke, a u oslobođenim područjima Srbije oko 8.000 četnika, razbijenih u mnogobrojne grupe, pokušavalo je da diverzantsko-terorističkim akcijama i propagandnim aktivnostima omete konsolidaciju nove vlasti.

Glavna četnička grupacija od oko 15.000 četnika, sa Dražom Mihailovićem na čelu, nalazila se u Bosni, očekujući iskrcavanje i vojnu intervenciju saveznika u Jugoslaviji, što bi im »omogućilo povratak i dizanje ustanka u Srbiji« — kako su govorile njihove glavešine. U toku zime 1944/45. godine Draža Mihailović je ubacio u Srbiju 350 komandosa sa osnovnim zadatkom da izvede terorističke, diverzantske i slične akcije, a nekoliko meseci kasnije (marta 1945. godine) to je učinilo i rukovodstvo Ljotićevog pokreta: ubacilo je dve padobranske grupe diverzanata. Sve su te grupe najvećim delom pohvatane i likvidirane ubrzo nakon ubacivanja; samo u toku marta i aprila 1945. godine likvidirano je oko 150 diverzanata i komandosa.

Iredentistička organizacija na Kosovu i Metohiji (Druga pri-zrenska liga), pod vođstvom tzv. Centralnog komiteta, pokušala je decembra 1944. i januara 1945. godine da podigne ustanak radi stvaranja »Velike Albanije«, procenjujući da je nastupio povoljan trenutak za takvu akciju, jer je glavnina NOV angažovana na frontu. U ta dva meseca je preko 15.000 albanskih kvislinga i balista izvodilo krupne akcije na celom području Kosova (napali su i nekoliko gradova — Uroševac, Gnjilane i Stari Trg), što je ubrzo prisililo Vrhovni štab da obrazuje posebnu Operativnu grupu brigada (od kosovskih i crnogorskih jedinica) i angažuje 52. diviziju radi uništenja kontrarevolucionarne grupacije. S tim ciljem formirana je i Vojna uprava kao najviši državnoupravni organ za to područje, sa širokim ovlašćenjima. Za suzbijanje kontrarevolucije angažovane su i druge jedinice: 24. i 46. srpska divizija i delovi 41. makedonske

divizije, tako da je u februaru 1945. godine bilo angažovano ukupno oko 40.000 boraca Narodnooslobodilačke vojske.

U toku završnih operacija, u proleće 1945. godine, na teritoriji Kosova nalazio se veći broj odmetničkih grupa albanskih kvislinga i balista. Samo u širem rejonu Drenice i na planini Čičevici koncentrisalo se oko 5.000 balista, a brojne grupe su otkrivene i na padinama Kopaonika, u blizini Prizrena, Uroševca, Gnjilana i Kačanika. Sve su one izvršavale zadatke Centralnog komiteta Druge pri-zrenske lige i njenih organa, koji su bili vertikalno razvijeni — do seoskih komiteta. Ova iredentistička organizacija je rukovala kontrarevolucionarnim snagama na Kosovu i objedinjavala njihove diverzantsko-terorističke i druge neprijateljske akcije, usmerene na rušenje nove vlasti i pripajanje Kosova Albaniji. Pri štabovima a i nekim komitetima nalazili su se i predstavnici nemačkih komandi.

Reakcionarne snage u svetu nisu se mirile sa činjenicom da se u Jugoslaviji realizuju odluke AVNOJ-a. One su pokušale da različitim snagama i sredstvima, naročito aktiviranjem obaveštajnih službi i propagandnim delatnostima, podriju tekovine NOR-a i revolucije, pa su u skladu s tim intenzivno prikupljale podatke o jedinicama Jugoslovenske armije (njihovim planovima i namerama) i o raspoloženju naroda prema kralju i izbegličkoj vladi, sejale nepoverenje u tekovine rata i revolucije, pružale javnu podršku četnicima, ustašama, balistima i drugim kvislinškim vojnim i civilnim organizacijama. Međutim, svi ti, kao i mnogi drugi pokušaji, nisu mogli promeniti tok događaja i sprečiti slom ustaških, četničkih, balističkih i domobranskih jedinica. Ostaci tih jedinica odmetnuli su se u šume Papuka i Bilo-gore, Gorskog kotara i Like, dela Banije, Dalmacije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Srbije i Crne Gore.

Raspored i angažovanje jedinica KNOJ-a

Neposredno pred početak završnih operacija, u proleće 1945. godine, Korpus narodne odbrane je imao u svom sastavu oko 120.000 ljudi, odnosno 7 divizija, 3 samostalne brigade i više drugih jedinica. Od svog formiranja, avgusta 1944. godine, do početka završnih operacija, jedinice KNOJ-a su već stekle bogata iskustva u borbi protiv ostavljenih i ubačenih kvislinških grupa, diverzanata i špijuna, u prikupljanju i dostavljanju obaveštajnih podataka operativnim jedinicama, u zaštiti i obezbeđenju organa narodne vlasti i pozadinskih ustanova, u kontroli teritorije i državne granice, i dr.

U sastavu jedinica KNOJ-a nalazili su se, po pravilu, stariji i prekaljeniji borci, širih političkih vidika, sa izraženijim smislom za samostalno odlučivanje i akcije. To je ubrzavalo proces adaptacije i osposobljavanja novih boraca i starešina, što je bilo od izuzetnog značaja, naročito pri organizovanju i izvođenju potera. Socijalni i nacionalni sastav jedinica KNOJ-a bio je identičan sastavu operativnih snaga, pa su one formirane na teritorijalnom principu.

Prva *hrvatska divizija narodne odbrane* formirana je 5. avgusta 1944. godine. Imala je sedam brigada sa oko 25.000 boraca, a pokrivala je gotovo celu teritoriju Hrvatske: Prva brigada je dejstvovala na sektoru Like, Druga — u Slavoniji, Treća — na Kalniku, Četvrta — u Istri i Gorskom kotaru, Peta — u severnoj Dalmaciji i na Velebitu, a Šesta i Sedma — u širem rejonu Zagreba. U sastavu Treće brigade nalazila se i Pomorska kontrola, koja je — u svojstvu pomorske granične jedinice — dejstvovala na jadranskoj obali.

Divizija je izvršavala mnogobrojne zadatke pre, u toku i posle završnih operacija. Uništavala je ostatke neprijateljskih snaga na slobodnim teritorijama, a zatim — kako je front odmicao prema zapadu — dejstvovala protiv ubačenih ustaških i četničkih grupa. Od početka januara 1945. godine najveći deo vremena bila je angažovana na okupiranoj teritoriji, u pozadini neprijateljevog fronta, gde je — u sadejstvu sa operativnim jedinicama — napadala neprijateljske kolone u povlačenju, presecala komunikacije, sprečavala nemačkim i kvislinškim jedinicama upad na slobodnu teritoriju i sl. Prema nepotpunim podacima, samo su dve brigade ove divizije izbacile iz stroja oko 8.850 pripadnika neprijateljskih formacija, a u vreme završnih operacija divizija je, uporedo sa izvođenjem borbениh dejstava na oslobođenim područjima, obezbeđivala gotovo sve komunikacije i važnije objekte i ustanove u oslobođenim gradovima, sprovodila i čuvala ratne zarobljenike i sl.

Likvidacija preostalih ustaških i četničkih bandi i grupa nastavljena je i u prvim mesecima nakon završetka rata, do njihovog potpunog uništenja. To je nametalo potrebu stalnog jačanja brojnog stanja divizije, ali je ono ubrzo prevazišlo okvire racionalne upotrebe i komandovanja (imala je 25 bataljona). Zbog toga je krajem avgusta 1945. godine iz njenog sastava izdvojen deo jedinica i od njih formirana nova divizija Narodne odbrane (sa sedištem u Zagrebu), kojoj je stavljeno u zadatak da kontroliše područje severne Hrvatske.

Bosansko-hercegovačka divizija narodne odbrane, kasnije nazvana Treća divizija KNOJ-a, formirana je decembra 1944. godine u Jajcu. Dejstvovala je na teritoriji Bosne, Hercegovine i Cazinske krajine. Prve dve brigade te divizije formirane su još ranije: 1. brigada u avgustu 1944, a 3. hercegovačka — u decembru iste godine.

Uporedo sa obezbeđenjem i kontrolom oslobođene teritorije, jedinice Bosanskohercegovačke divizije NO aktivno su učestvovala sa drugim operativnim jedinicama i u borbama protiv nemačko-četničkih i ustaških snaga. Tako je, npr. 3. hercegovačka brigada NO još sredinom decembra 1944. godine vodila žestoke borbe u rejonu Sutjeske i Zelengore protiv 1.500 četnika, a krajem januara 1945. godine — protiv Nemaca i ustaša na prostoru Čitluka, Čapljine i Ljubuškog. Nepun mesec dana kasnije dva bataljona 2. brigade bila su angažovana u borbama protiv Nemaca, četnika i ustaša u istočnoj Bosni, a ubrzo nakon toga (8. marta 1945.) došlo je i do žestoke borbe jedinica 1. brigade sa četnicima u rejonu Dugih Njiva, zapadno od Modriče.

Krajem januara i prvih dana februara 1945. godine jedinice Bosanskohercegovačke divizije NO uspele su da spreče prodor ustaških snaga na oslobođenu teritoriju: iz pravca Širokog Brijega ka Mostaru i preko Čitluka prema Čapljini i Ljubuškom. Namera neprijatelja bila je da odbaci snage NOVJ sa tog područja i poruši komunikacije i objekte na njima. Kako se to nije moglo postići malim snagama, ustaše su angažovale kompletan 9. ustaški zdrug i glavninu 9. gorske divizije, a i sve grupe »zelenog kadra« na tom sektoru. Akcija je izvedena uz podršku delova »Vražje divizije«, koja se nalazila na liniji Široki Brijeg — Mostar — Nevesinje, što je napadu ustaša dalo još jači intenzitet. Međutim, i pored brojne nadmoći i početnih uspeha na pojedinim pravcima, ustaške snage su ubrzo zaustavljene; u zoru 3. februara, nakon dvodnevniht teških borbi, jedinice 3. brigade Narodne odbrane uspele su da se spoje sa jedinicama 29. divizije, koje su ušle u Čaplinu, čisteći grad od ostataka neprijatelja.

Istovremeno su nemačke, ustaške i četničke snage napale Tuzlu sa ciljem da ovladaju komunikacijom Zvornik — Tuzla. Da bi to sprečile, jedinice Trećeg korpusa su dobile zadatak da po svaku cenu onemoguće prebacivanje jačih četničkih snaga iz Srbije i izvlačenje Nemaca na tom sektoru. Istovremeno su i jedinice Druge armije, raspoređene delom snaga na sektoru Brčko — Gračanica — Ozren, dobile zadatak da spreče nadiranje neprijatelja od Doboja u

pravcu Tuzle. Napad oko 2.000 četnika iz doline Krivaje i sa Ozrena zaustavile su jedinice KNOJ-a zajedno sa Tuzlanskim i Ozrenskim NOP odredom i posle mnogih juriša savladali ih i proterali prema Lukavcu. U tim borbama se posebno istakla 2. brigada divizije NO.

Sredinom februara 1945. godine u području Krivaje i Bosne (do Modriče) bilo je koncentrisano oko 15.000 četnika pod neposrednom komandom Draže Mihailovića. Namera ove grupacije bila je da se prebaci preko r. Bosne ka centralnoj Bosni i Vrbasu, Lijevču polju i dalje ka Savi i Slavoniji, na putu za Sloveniju. Pokušaji jedinica Bosanskohercegovačke divizije NO da, u sadejstvu sa delovima 53. divizije, spreči prebacivanje četnika nisu dali očekivane rezultate. U sumrak 24. februara, oko 2.000 četnika je prešlo na levu obalu Bosne, a 6/7. marta, u blizini Modriče, još oko 4.000 četnika prebacilo se na područje pl. Vučjaka. U narednih nekoliko dana divizija Narodne odbrane je zajedno sa jedinicama 53. divizije uspjela da u žestokim borbama razbije četnike i prisili ih na povlačenje prema r. Bosni, nanevši im teške gubitke.

U prvoj polovini marta delovi jedne četničke grupe od tri brigade nalazili su se južno od Banja Luke, u rejonu pl. Manjače, a jača grupacija četnika zadržavala se i u centralnoj Bosni. Sa tom drugom grupom bio je do kraja aprila i Draža Mihailović, krećući se uglavnom u širem rejonu Doboja, ali je ubrzo otkrivena njegova namera da se vrati ka istočnoj Bosni. Međutim, kako su jedinice Trećeg korpusa nastavile sa gonjenjem četnika, Draža je bio prisiljen da se izvuče prema jugu, ka pl. Vranici, trpeći pri tom osetne gubitke. Protiv te četničke grupacije stalno su preduzimane nove mere radi njenog razbijanja i uništenja, ali je to ostvareno nešto kasnije — do kraja maja u širem rejonu Bjelašnice. U likvidiranju ove četničke grupacije bile su aktivno angažovane jedinice Bosanskohercegovačke divizije Narodne odbrane, Sandžačka brigada KNOJ-a i delovi 37. divizije. U danonoćnim borbama do 11. maja izbačeno je iz stroja nekoliko hiljada četnika, a samo dva dana kasnije, 12. i 13. maja uništena je još jedna grupa od oko 1.000 četnika. Petnaestog maja, kada se rat i zvanično završio, grupacija četnika Draže Mihailovića bila je praktično razbijena. Do konca maja zarobljene su i uništene preostale četničke snage, ali je gonjenje razbijenih bandi nastavljeno i dalje, do njihovog konačnog uništenja. Privremeno se spasao samo Draža Mihailović sa manjom grupom četnika, posle čega je prešao preko Drine u Srbiju. Kako ni tu nije našao utočište, vratio se u područje Višegrada, gde je početkom 1946. godine uhvaćen.

Beogradska divizija narodne odbrane, kasnije preimenovana u Četvrtu diviziju KNOJ-a, do kraja 1944. godine imala je dve brigade. Štab divizije je obrazovan u januaru 1945. godine, a dva meseca kasnije formirana je i treća brigada. Divizija je imala osnovni zadatak da, u saradnji sa Narodnom milicijom, prati i kontroliše kretanje prikrivenih neprijateljskih elemenata na području Beograda i u njegovoj široj okolini. U martu i aprilu 1945. godine jedinice divizije su bile angažovane u suzbijanju delatnosti kontrarevolucionarnih snaga na području Šumadije, istočne Bosne i Slavonije, a u vreme završnih operacija i posle njih — gonile su i hvatale prikrivene neprijateljske elemente u Beogradu i predavale ih nadležnim organima na dalji postupak.

Srpska divizija narodne odbrane, kasnije Peta divizija KNOJ-a, formirana je 10. januara 1945. godine u Kragujevcu. U njen sastav su ušle najpre tri brigade (jedna u Požarevcu, druga u Valjevu i treća u Nišu), a početkom marta je formirana i četvrta brigada, sa sedištem u Kraljevu. Ukupno stanje divizije iznosilo je tada oko 22.000 boraca. Među glavnim zadacima divizije bilo je obezbeđenje objekata u naseljenim mestima, kontrola saobraćaja na putevima i železničkim prugama, te gonjenje i hvatanje četničkih bandi koje su se krile u Srbiji. Taj poslednji zadatak bio je utoliko aktuelniji što su u prvoj polovini 1945. godine gotovo u svim krajevima Srbije postojale brojne grupe četnika i drugih neprijateljskih elemenata, koje su terorom, ubistvima, diverzijama i sličnim aktivnostima pokušavale da ometu funkcionisanje organa narodne vlasti, parališu delovanje javnih službi u gradovima, unesu nemir i nesigurnost među građane. Prvih dana aprila broj četničkih grupa je čak i povećan, jer su se mnoge jedinice četnika, razbijene u Bosni, prebacile preko Drine u Srbiju. Namera im je bila da se povežu sa četničkim snagama koje su već od ranije postojale na tom području, ali su se svi zajedno ubrzo našli pred potpunim uništenjem. Uz svestranu podršku naroda, jedinice Pete divizije KNOJ-a razbile su sve četničke snage, a preostale grupice najokorelijih zlikovaca, koje su se krile duboko u šumama, otkrivene su i likvidirane u naredne dve godine. Samo u maju 1945. godine divizija KNOJ-a je likvidirala oko 250 četnika. Takav beskompromisan stav proizilazio je i iz uputstva koje je Štab Korpusa narodne odbrane uputio svim jedinicama narodne odbrane u Jugoslaviji nakon što je sredinom januara 1945. godine prestala da važi objavljena amnestija za sve koji napuste neprijateljske redove i predaju se organima vlasti i vojnim komandama. U novom uputstvu se, između ostalog, insistiralo na obavezi štabova, starešina i jedinica da prema naoružanim bandama postu-

paju odlučno i bez tolerancije, do potpunog uništenja i bezuslovne predaje, a jataci, za koje su postojali dokazi da podržavaju neprijatelja, hapšeni su i predavani organima Ozne.

Crnogorska divizija narodne odbrane, kasnije Šesta divizija KNOJ-a, formirana je nekoliko meseci posle završetka rata, septembra 1945. godine, ali su njene prve jedinice obrazovane još u avgustu 1944. U periodu završnih operacija za oslobođenje zemlje, jedinice crnogorske divizije NO vodile su uspešne borbe i akcije protiv ostataka kontrarevolucionarnih snaga na području Crne Gore, Kosova i Sandžaka, i to prva brigada u dolini Pive, pl. Maglića i Volujaka, a druga — na Kosovu i u Sandžaku. Naročito složene i teške zadatke izvršavala je brigada na Kosovu i Metohiji, gde je kontrarevolucija, početkom 1945, poprimila ozbiljne razmere.

Vojvođanska divizija narodne odbrane, kasnije Sedma divizija KNOJ-a, formirana je 18. decembra 1944. godine u Novom Sadu. U njenom sastavu nalazile su se tri brigade: Prva, sa sedištem u Novom Sadu, obezbeđivala je teritoriju južne Bačke i Srema; Druga je kontrolisala granicu od Dunava do tromeđe Jugoslavije, Rumunije i Bugarske, a i unutrašnjost Banata; Treća je obezbeđivala granicu od tromeđe do Dunava kod Batine i unutrašnjost severnog Banata. Pored kontrole granice i graničnog područja, što joj je bio jedan od osnovnih zadataka, divizija je imala i mnoge druge obaveze i odgovornosti: obezbeđivala je vojne i civilne ustanove, magacine i industrijske objekte; organizovala je i starala se o patrolnoj službi na granici i u unutrašnjosti; starala se o redu i miru i dr. U prvoj polovini marta 1945. godine delovi divizije su poseli levu obalu Dunava prema Vukovaru sa zadatkom da spreče eventualni pokušaj prelaza neprijateljskih trupa u Bačku. Na tom sektoru su se zadržali sve do 13. aprila kada su delom snaga forsirali Dunav kod Dalja i Vukovara radi sadejstva jedinicama Prve i Treće armije. Krajem aprila 1945. godine divizija je imala 12.150 boraca.

Makedonska divizija narodne odbrane, kasnije Osma divizija KNOJ-a, formirana je decembra 1944. godine u Skoplju. U svom sastavu imala je četiri brigade. Da bi se granični sektori prema Grčkoj i Albaniji zaštitili i osigurali svi pravci, putevi i prelazi koji vode prema njima, a koje je trebalo danonoćno čuvati, Ministarstvo narodne odbrane je prvih dana aprila naredilo Štabu korpusa KNOJ-a da na granični sektor prema Grčkoj hitno uputi jednu kombinovanu brigadu narodne odbrane, u čiji su sastav ušli bataljon iz Beogradske divizije NO, bataljon iz Vojvođanske divizije NO i dva bataljona Makedonske divizije NO. Brigada je imala zada-

tak da zatvori granicu od zapadne obale Prespanskog jezera do r. Vardara, a stavljena je pod komandu Makedonske divizije NO.

Slovenačka divizija narodne odbrane, kasnije Druga divizija KNOJ-a, do oktobra 1944. godine nosila je naziv *Vojska državne varnosti*. Do aprila 1945. godine imala je tri brigade, posle čega su joj priključeni i svi odredi na teritoriji Slovenije. U Dolenjskoj i Notranjskoj dejstvovala je Prva brigada, a na sektoru Primorske i Gorenjske — Druga. Ova brigada je, zajedno sa operativnim snagama, učestvovala i u borbama za oslobođenje Trsta. Sektor Štajerske i Koruške pokrivao je, najpre, jedan samostalni bataljon koji je nakon oslobođenja Savinjske doline preformiran u Treću brigadu NO. Ova brigada je posle teških borbi u Štajerskoj prebačena u Maribor, osim jednog bataljona koji se nalazio u Celovcu. Neposredno pred kapitulaciju neprijateljskih snaga, jedinice Slovenske divizije NO imale su oko 15.000 boraca. Poslednjih dana rata, u sadejstvu sa Četvrtom operativnom zonom i delovima Četvrte armije i Devetog korpusa, Divizija je sprečavala izvlačenje okupatorsko-kvislinških snaga iz Vipavske doline ka Gorici, preko Kočevja ka Ljubljani i dalje na severozapad, a od ne manjeg značaja bilo je i njeno angažovanje u borbi protiv brojne grupacije četnika, ljotićevaca, nedićevaca i belogardista u dolini Vipave. Prvih dana marta 1945. godine Srpski dobrovoljački korpus, koji se povlačio zajedno sa Nemcima, imao je oko 6.000 ljudi, grupisanih u rejonu Postojne, Pivke, Šent-Petera i Ilirske Bistrice. U rejonu Rijeke bila je koncentrisana Dinarska četnička grupa popa Đujića i Dobrosava Jevđevića, sa ukupno oko 6.000 četnika, pa se tako u jednom trenutku, na području od Trsta do Rijeke, okupila snažna grupacija od oko 17.000 četnika, ljotićevaca, nedićevaca i drugih izdajnika. Njihovo razbijanje i uništenje preuzele su na sebe jedinice Četvrte armije i Devetog korpusa, ali su značajnu ulogu u tome imale i jedinice Slovenske divizije narodne odbrane. Tako je, npr., njena Prva brigada izvela 5. marta napad na kolonu od oko 400 nedićevaca u rejonu Šent-Petra, a posle desetak dana minirala drum između Bistrice i Divače u trenutku prolaska četničke brigade. Tom prilikom je poginulo oko 50 četnika.

*

Za jedinice Korpusa narodne odbrane rat nije bio završen 15. maja 1945. godine. One su, sa organima Ozne i Narodne milicije, nastavile uništavanje kontrarevolucionarnih grupa i pojedinaca sve do svog rasformiranja 1953. godine. U tom razdoblju od osam godi-

na, Korpus narodne odbrane je izvršio ozbiljan i složen zadatak — uništio je više hiljada ratnih zločinaca: četnika, ustaša, križara, albanskih kvislinga i drugih, koji su bili organizovani u blizu 8.000 grupa. Samo u periodu 1945—1947. godine, prema nepotpunim podacima, jedinice Korpusa narodne odbrane Jugoslavije ubile su, ranile i zarobile oko 116.000 ustaša, četnika i pripadnika drugih neprijateljskih grupacija (26.947 ubijenih, 2.950 ranjenih i 86.031 zarobljeno) ali su u izvršavanju tog teškog zadatka i same pretrpele mnoge gubitke. Za nepune tri godine, u danonoćnim borbama protiv kontrarevolucionarnih snaga, špijuna i diverzanata, poginula su 1.104 pripadnika Korpusa narodne odbrane Jugoslavije.